

การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร
จังหวัดกำแพงเพชร

The Management of Basic Subjects of Phraparityattidhamma **Pālī** Section in
Kosamphi Nakorn District, Kampaeng Phet Province

พระอุดมปริยัติ¹, สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์², จีระศักดิ์ ปันลำ³

Phra Udompariyat¹, Somchan Sripraschayanon², Jeerasak Panlam³

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Buddhist Program, Nakornlampang Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Author for Correspondence: Email: sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียน บาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัด กำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบ เจาะจงกลุ่มผู้ให้ 26 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ด้วยวิธีแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ (1) การประชาสัมพันธ์ (2) การบรรพชาเด็ก (3) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (4) การปฐมนิเทศ และ (5) การเตรียมตัวก่อนสอบไล่บาลีสนามหลวง

2) การพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพิ นคร จังหวัดกำแพงเพชร มีปัจจัยสำคัญ 5 อย่าง ได้แก่ (1) สภาพสถานศึกษา (2) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับการเรียนบาลี (3) การใช้ IT เข้ามาช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ (4) การเชื่อมโยงความรู้ผ่านระบบออนไลน์ และ (5) การวัดและประเมินผลด้านเนื้อหาที่ให้นักเรียนรู้อยู่ทั้งทางโลกและทางธรรม

3) รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก บาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกออกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (1) รูปแบบการเรียนระบบปกติ คือ หลักสูตรปกติและหลักสูตรบล็อกคอร์ส (2) รูปแบบการเรียนแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาัย และ (3) รูปแบบการเรียนแบบเทียบประสบการณ์ องค์ความรู้จากการวิจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการ บริหาร ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร และปัจจัยทางด้านรูปแบบการเรียน เพื่อให้พระสงฆ์ได้ความรู้ทั้งทาง โลกและทางธรรมที่เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; รายวิชาพื้นฐาน; โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

Received:03/04/2566, Revised:18/05/2566, Accepted:20/05/2566

Abstract

The objectives of this study are to: 1) study the learning management process of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province; 2) develop the learning management of the basic subjects of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province; and 3) propose an integrated **Pālī** learning management model with the basic subjects of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province. It is a qualitative research by researching documents and the tools was used in-depth interviews with 26 key informants by purposive method and data were analyzed by descriptive content.

The research results revealed that 1) the learning management process of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province has five steps: (1) public relations; (2) the ordination of children; (3) Learning management planning; (4) student orientation; and (5) preparation before **Pālī** Examination.

2) To develop the learning management of the basic subjects of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province has five important factors for the development of learning management, namely: (1) the condition of educational institutes; (2) Learning management; (3) Using IT should get enhance study skills; (4) linking knowledge online; and (5) measurement and evaluation content to made student's know both of worldly and spiritual aspects.

3) an integrated **Pālī** learning management model with the basic subjects of Phrapariyatidhamma **Pālī** Section, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province can be classified into 3 forms as follows: (1) Learning management model as normal system are general and block courses curriculum; (2) Learning management model as non-formal education and informal education (NFE); and (3) Learning Management Model with Experiential-Based Basic Courses. The body of knowledge are: administrative factors, curriculum development factors and factors in learning style for the monks to gain both secular and religious knowledge suitable for modern society.

Keywords: Learning Management; Basic Subjects; Phrapariyatidhamma **Pālī** Section

บทนำ

สมัยพุทธกาลกุลบุตรที่บวชในพระพุทธศาสนามีกิจสำคัญ 2 ประการ คือ คั่นถุระและวิปัสสนาธุระ การศึกษาเล่าเรียนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า นวัคสัถยุตสาสน์ (พระเทพเวที, 2538 : 261) จนสามารถจำได้ คล่องปากขึ้นใจเรียกว่า “คั่นถุระ” ส่วนการเล่าเรียนวิธีปฏิบัติสมาธิและฝึกอบรมจิตใจของตน จน เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะธรรมทั้งปวงจนกระทั่งจิตหลุดพ้นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย เรียกว่า “วิปัสสนาธุระ” ซึ่งธุระ 2 ประการ ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะคั่นถุระเป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และเปรียบเสมือนเข็มทิศสำหรับการเดินทางไปสู่จุดหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เพราะหากศึกษาคั่นถุระได้อย่างถูกต้องแล้วย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงเหตุการณ์ภายหลังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับขันธปรินิพพานแล้ว พุทธบริษัท 4 ได้ทำสังคายนาเพื่อจัดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหมวดหมู่ ที่เรียกว่า “พระไตรปิฎก” โดยปฐมสังคายนานั้นพระมหากัสสปะทรงเป็นประธานการประชุม และได้มีการชำระพระสัทธรรมด้วยวิธีการมุขปาฐะจนถึงการสังคายนา ครั้งที่ 5 จึงได้มีการจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ซึ่งพระมหาเถระได้เล็งเห็นว่าต่อไปในกาลภายภาคหน้ากุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระศาสนาจะไม่สามารถทรงจำพระไตรปิฎกไว้ได้ทั้งหมด มูลเหตุดังกล่าวทำให้ภิกษุสงฆ์สามเณร โดยเฉพาะฝ่ายเถรวาทได้หันมาสนใจศึกษาภาษาบาลี เพื่อได้เรียนรู้และเข้าใจถึงกฎ ระเบียบ แบบแผน และหลักธรรมวินัยดั้งเดิมตามพุทธพจน์ และป้องกันมิให้หลักคำสอนเกิดการคลาดเคลื่อน วิปلاสมตามยุคตามสมัย

ขณะที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ถือว่าเป็นการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ไทยที่ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยมีการวางระบบ ระเบียบและวิธีการศึกษาไว้อย่างรัดกุมภายใต้การอุปถัมภ์ของพระราชที่เรียกว่า “พระบรมราชูปถัมภ์” ทำให้การศึกษาเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน และเป็นการยกย่องสรรเสริญ เป็นเกียรติประวัติและความภาคภูมิใจแก่ผู้ศึกษาที่สอบผ่านระดับชั้นการศึกษาตามแผนแผนกธรรมบาลี ซึ่งถือว่าเป็นแผนการศึกษาที่เหมาะสมกับคณะสงฆ์ไทยที่มีเป้าหมายผลิตบุคลากรทางพระศาสนาเพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา (พระธรรมปัญญาภรณ์, 2549 : 251) นอกจากนี้ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสืบต่อพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาความรู้จากพระไตรปิฎกที่จารึกไว้ด้วยภาษาบาลี และเป็นการรักษาต้นแบบพระสัทธรรมมิให้พุทธพจน์คลาดเคลื่อน

ฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำนุบำรุงรักษาศาสนธรรมได้อย่างสมบูรณ์ และเป็นการเพิ่มพูนฐานะให้แก่พระภิกษุสามเณรให้มีเกียรติและฐานันดรศักดิ์สูงขึ้นและเป็นที่ยกย่องแก่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างพระภิกษุสามเณรผู้ที่ได้เปรียญธรรม 3 ประโยค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สมเด็จพระสังฆราชฯ ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานพิธีทรงตั้งเปรียญธรรม 3 ประโยค ประทานพัดเปรียญและประกาศนียบัตร ตามเวลาและสถานที่อันสมควร พระภิกษุสามเณร ที่สอบเปรียญธรรม 3 ประโยค เมื่อได้รับพระราชทานทรงตั้งเปรียญธรรมแล้ว จะได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้คำว่า “พระมหา” นำหน้าชื่อเดิมได้ ส่วนสามเณรจะใช้คำว่า ป.(เปรียญ)

ตามหลังชื่อ ตัวและนามสกุลได้ นับว่าเป็นเกียรติและนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูลไม่น้อย (กรมการศาสนา, 2541 : 2)

อย่างไรก็ตาม พระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2565 ได้ประกาศคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง พ.ศ. 2565 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และของชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ให้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง ข้อ 3 ว่าด้วยสามเณรซึ่งเป็นเด็กตามกฎหมายจะต้องศึกษาภาคบังคับและมีพื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลีสนาทลวง ชั้นเปรียญธรรมสามประโยค เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ กำหนดให้มีเวลาเรียนตลอดช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 7 หน่วยกิต โดยการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาสามัญเพิ่มเติมให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

จากพระราชกิจจานุเบกษาส่งผลให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จะต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์และจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานให้เหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจการเรียนรู้แผนกบาลีให้ผู้เรียนมีสิทธิ์เทียบเท่ากับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อสอบไล่ได้เปรียญธรรม 3 ประโยค ซึ่งจะทำให้ภิกษุสามเณรเต็มใจและเล็งเห็นคุณค่าการศึกษาแผนกบาลี เกิดความรู้สึกดีใจ ภาคภูมิใจและป้องกันมิให้เกิดการฝืนความรู้สึกแก่ผู้เรียนแผนกบาลีเช่นในอดีตที่ผ่านมา (พระราชวรณีย์, 2540 : 57)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นสำนักเรียนที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ ป.ธ.9) อดีตเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ได้ให้การอุปถัมภ์ ช่วยเหลือและส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาบาลี เพื่อจรดโลงไว้ซึ่งพระสัทธรรมที่เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และผลิตภิกษุสามเณรผู้สำเร็จการศึกษาระดับเปรียญตรี (ประโยค 1-2, ป.ธ.3) และระดับเปรียญโท (ป.ธ.4, 5, 6) เพื่อไปศึกษาต่อในระดับเปรียญเอก (ป.ธ.7, 8, 9) ที่วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และเสนอรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้การศึกษาตรงตามพระราชกิจจานุเบกษากำหนดไว้ให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการวิจัย การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชรดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสาร เพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนบาลีบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานที่เหมาะสมแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มพระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง กลุ่มครูสอนบาลี/ครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มพระสงฆ์สามเณรผู้เรียน และกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร

2. พื้นที่การวิจัย โดยคัดเลือกพื้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของวัดสังฆานุภาพ ตำบลโกสุมพิ อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีแห่งเดียวในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้เปิดการเรียนการสอน อบรม สั่งสอนและส่งเสริมการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาบาลีที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเข้าถึงหลักพุทธธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงสั่งสอนไว้

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 26 คน ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง 5 รูป 2) กลุ่มครูสอนบาลี/ครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐาน 5 รูป/คน 3) กลุ่มพระสงฆ์สามเณรผู้เรียน 10 รูป และ 4) กลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร 6 คน โดยพิจารณาผู้ที่มีส่วนได้เสียในการพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานและรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนบาลี

4. เครื่องมือการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในประเด็น ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีด้านนโยบายการบริหารจัด 2) สภาพการจัดการการศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอน นักเรียน งบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หน่วยงานภาครัฐที่

เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) การพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้แก่ (4.1) การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐาน (4.2) แนวทางการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐาน (4.3) แนวทางการสอนรายวิชาพื้นฐาน (4.4) การพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐาน 5) รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้แก่ (5.1) รูปแบบและกระบวนการจัดการรายวิชาพื้นฐาน (5.2) รูปแบบเนื้อหาของรายวิชาพื้นฐาน (5.3) รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐาน

สำหรับการสร้างเครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการ ได้แก่ 1) สํารวจแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ 2) รวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) ตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รูป/คน เพื่อนำไปนำเครื่องมือไปใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ศึกษาเชิงเอกสารในการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรายวิชาพื้นฐานและรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่เหมาะสม

5.2 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5.3 การนำหนังสือขอลงพื้นที่วิจัยจากวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหนังสือขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่งให้ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่เป็นหลักในการสัมภาษณ์

5.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ เพื่อนำข้อมูลมาสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการสรุปผลการวิจัย

5.5 การสรุปองค์ความรู้จากการลงพื้นที่และการประมวลภาพนิ่ง

5.6 การเผยแพร่บทความวิจัยและจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสรุปและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนบาลีบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานที่เหมาะสมแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร มีกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.1 การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) โดยมีเป้าหมายเพื่อชักจูงใจและดึงดูดใจให้นักเรียนหรือกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยทางเจ้าสำนักได้ใช้วิธีการ

ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเข้าไปหากลุ่มเป้าหมาย เพื่อแนะนำและบอกนโยบายการศึกษาที่จะสร้างโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนแก่เด็กและเยาวชน

1.2 การบรรพชาอุปสมบทผู้ที่รับเข้ามาศึกษาใหม่ โดยเจ้าสำนักเรียนได้เตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่สนใจเข้ามาเรียนภาษาบาลี ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากสำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทำให้นักเรียนได้รับความกังวล รวมถึงสถิติการสอบผ่านที่เป็นเครื่องบ่งชี้โอกาสที่จะสามารถสอบผ่านในแต่ละชั้นปี

1.3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดทิศทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งอาคาร สถานที่ ที่อยู่อาศัย ที่พัก และโรงฉันสำหรับนักเรียนบาลี 2) การจัดครูผู้สอนแต่ละชั้นปี ที่มีประสบการณ์ ความรู้และหลักการสอนที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) กำหนดตารางและเปิดเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้เตรียมความพร้อมในการเรียน รวมถึงเนื้อหาแต่ละชั้นปีที่จะต้องศึกษา

1.4 ปฐมนิเทศและเปิดเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจระบบการเรียน กฎระเบียบและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน และเริ่มต้นในการเปิดเรียนในลำดับต่อไป

1.5 การเตรียมตัวก่อนสอบไล่บาลีสนามหลวง โดยสำนักเรียนจะมีการจัดตัวก่อนสอบไล่เพื่อทบทวนและสรุปเนื้อหาการเรียนทั้งหมด และเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านวิชาการ ร่างกายและจิตใจในการสอบไล่บาลีสนามหลวง

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร มีปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ โดยจะต้องมีความพร้อมของครูผู้สอนและนักเรียน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม เพราะรายวิชาพื้นฐานเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักเรียนบาลี ซึ่งทางสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้ที่มีแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอแก่การเรียนการสอนภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เพื่อให้นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูล ช่วยการสอนของครูและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการศึกษายุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนบาลี เพราะสำนักเรียนได้กำหนดตารางเรียนตั้งแต่ 05.00 น ถึง 20.00 น. การจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาพื้นฐานจะต้องไม่สร้างความกังวลใจแก่นักเรียน และควรมีเนื้อหาไม่ยากเกินไป กระชับและสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้

3. การใช้ IT เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาพื้นฐาน 3 รายวิชา ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพิ่มทักษะการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาและรู้ขั้นตอนการศึกษาลึกซึ้ง เข้าถึงแหล่งข้อมูล และเหมาะสำหรับการเรียนรู้ยุคใหม่ที่จะต้องสะดวก ประหยัดเวลา และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งในการเรียนรู้และรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ

4. การเชื่อมโยงความรู้ผ่านระบบการเรียนรู้ออนไลน์ การจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาพื้นฐาน 3 รายวิชา ควรมีลักษณะออนไลน์ซึ่งสะดวกต่อนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และช่วยครูผู้สอนสามารถเข้าแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และจะช่วยกระตุ้นนักเรียนบาลีให้เกิดการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ และไม่ขัดต่อการศึกษาลึกลงไปให้นักเรียนรู้สึกเสียการเรียน

5. การวัดและประเมินผล (Measurement) การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐาน 3 รายวิชา ควรมีการวัดผลและประเมินผลด้านเนื้อหา การสอน การคิด และการปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนรู้รอบทั้งทางโลกและทางธรรมที่สามารถเกื้อกูลให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน สังคมและประเทศชาติ

3. รูปแบบการจัดการเรียนนักรธรรมเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐาน สามารถจำแนกออกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานตามระบบปกติ (Formal Education) การบริหารจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนรู้ให้บรรลุและสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานตามระบบปกติสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนตามหลักสูตรลักษณะทั่วไป โดยมีรูปแบบการเรียนตามปกติทั่วไปที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไทย และประชาคมนานาชาติ 2) การเรียนการสอนตามหลักสูตรลักษณะบล็อกคอร์ส Block Course ที่ลดข้อจำกัดสำหรับผู้เรียนบาลี และจะช่วยผู้เรียนให้โฟกัสแต่ละวิชา ลดความสับสนจากการเรียนอย่างเร่งรีบตามหลักสูตร

3.2 รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) (Non-Formal Education) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบมีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) โครงสร้างหลักสูตรมีความยืดหยุ่นด้านสาระ เวลาเรียน การบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต 2) ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนทั้งรูปแบบในระบบการศึกษา นอกระบบการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ 4) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีวิธีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการเรียนรู้จากการทำโครงการ ซึ่งการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหา และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน และสถานศึกษาเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานในลักษณะตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อาจจะมีเหมาะสมกับการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่เน้นหนักการศึกษาภาษาบาลี และวิชาพื้นฐานอาจจะเป็นการสอนเสริมทักษะด้านคำนวณ การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษาได้กำหนดไว้เท่านั้น

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานแบบเทียบประสบการณ์ (Home School) โดยเป็นหลักสูตรที่พัฒนาให้ตรงตามความต้องการของครอบครัวหรือผู้เรียน และเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ การเดินทาง เป็นต้น และเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้ปกครองในการอบรม สั่งสอนให้บุตรหลานได้มีความรู้ที่สอดคล้องตามเกณฑ์ข้อกำหนดในกลุ่มหมวดรายวิชาพื้นฐาน โดยรูปแบบการเรียนนั้นผู้ปกครองจะต้องเขียนหลักสูตรแล้วยื่น

เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อขออนุญาตการเรียนการสอนแก่เด็กและเยาวชนตนเองและเมื่อหลักสูตรผ่านการพิจารณาทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจะได้ออกนิเทศ์และสอบวัดผลการศึกษาว่านักเรียนมีความรู้ตรงตามเป้าหมายที่ผู้ปกครองได้กำหนดในหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานแบบเทียบประสบการณ์ (Home School) อาจจะเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ตรงตามพระราชกิจจานุเบกษาและมีสิทธิ์เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 กระบวนการศึกษาแต่ละสำนักจะมีวิธีการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างที่เริ่มจากการหานักเรียน โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเด็กที่จะเปิดโอกาสด้านการศึกษา ด้วยการบรรพชาอุปสมบทภายใต้การดูแลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งการบริหารจัดการทั้งหมดผู้บริหารหรือเจ้าสำนักจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา วิสัยทัศน์ทางด้านการหาแหล่งทุนสนับสนุน ด้านการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระวิสุทธิ จิตฺตวิสุทธิ และคณะ (2561 :14-25) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ตอบสนองต่อชุมชนและสืบทอดบุคลากรทางพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า เจ้าสำนักจะต้องมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารต่อการจัดการศึกษา หาแหล่งงบประมาณสนับสนุน บริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา และสรรหาครูและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

การวางแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนถือได้ว่ามีความสำคัญทั้งการสรรหาครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความรู้และมีเทคนิคในการสอนที่เหมาะสม มีการจัดสถานศึกษาทั้งที่พักอาศัย ที่อยู่ที่ฉัน และวิชาการที่จะเอื้อต่อการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับผลวิจัยของพระมหากันดินันท์ เสงสกุล (2564 : 719-728) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญด้านบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทางด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป เพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นกลไกที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเข้ามาศึกษาหลักพุทธวจนะที่เป็นรากฐานของคำสอนทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหาสมาน ธมฺมวชิโร (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่กล่าวถึงปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ด้านบุคคลควรผลิตบุคลากรด้านครูสอน

อย่างต่อเนื่อง ด้านวิชาการ ควรมีการเพิ่มพูนความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เกิดความชำนาญและเทคนิคต่างๆ ในการเรียนการสอนแก่นักเรียน ด้านงบประมาณ ควรมีการหาแหล่งสนับสนุน และด้านบริหารงานทั่วไป ควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างแรงจูงใจเชิงนโยบายและปรับระเบียบข้อบังคับให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เมื่อการบริหารจัดการเป็นที่เรียบร้อยแล้วย่อมทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี และสามารถดำเนินการเปิดสอนโดยเริ่มจากการปฐมนิเทศที่สร้างข้อตกลงร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการอยู่ร่วมกันภายใต้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เพื่อให้นักเรียนตั้งใจเรียนและตั้งเป้าหมายในการศึกษาในแต่ละปี โดยสำนักเรียนบาลียังได้เตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนในแต่ละปีโดยการทบทวนสรุปเนื้อหาที่เรียนมาทั้งปี เพื่อให้ให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมในการสอบไล่บาลีสนามหลวงต่อไป

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยรายวิชาพื้นฐานเป็นเรื่องใหม่สำหรับการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรในสำนักเรียนบาลี ซึ่งหากจะพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ตั้งแต่การศึกษาพื้นที่สถานศึกษาให้เกิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษานักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุพิชจุพล ชิตวิริโย (เชื้อกุล) พระฮอนด้า วาทสโท และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (2565 : 1031-1046) ที่ได้ทำการศึกษากิจการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สถานศึกษาจะต้องเป็นพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มของโรงเรียน มีการจัดทำมาตรฐานและเกณฑ์การวัดทั้งในด้านการเรียนการสอนและการทำงานของบุคลากร โดยมาตรฐานและเกณฑ์การวัดที่นำมาใช้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริงควรสร้างให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพราะรายวิชาพื้นฐานควรมีเนื้อหาไม่ยากเกินไป กระชับและสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้และสอดคล้องกับการเรียนบาลี

นอกจากนั้น การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนบาลีเกิดการเรียนรู้และสนใจที่จะศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณณัฐ มาเชค (2562 : 41-52) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค 4.0 ศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาในยุคใหม่ที่เกิดประสิทธิภาพจะต้องใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต ฯลฯ เพื่อนำมาบูรณาการใช้ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนในยุคความเจริญก้าวหน้าในสังคมดิจิทัลที่แตกต่างจากการเรียนรู้ในอดีตที่ต้องเรียนในห้องเรียน โดยมีครูบรรยายและมีปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนแบบเผชิญหน้ากันเท่านั้น แต่ปัจจุบันการเรียนจะต้องผ่านระบบการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การศึกษา และช่วยครูผู้สอนเข้าแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การเรียนไม่ขัดต่อการศึกษาบาลี โดยการพัฒนาการจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานเป็นการพัฒนาการเรียนรู้อย่างใหม่ที่มีทั้งด้านเทคโนโลยีและความทันสมัยในสังคมยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุธรรม สุรตโน (แก้วเคน) (2560 : 35-47) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความเป็นเลิศ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา

พระปรีดิธรรมแผนกบาลีสู่ความเป็นเลิศนั้น การเรียนควรมีการปรับกระบวนการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้เท่าทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งการวัดผลและประเมินผลควรเป็นการวัดสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการได้รับประโยชน์จากการศึกษารายวิชาพื้นฐานที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพื่อพระสงฆ์สามเณรได้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 รูปแบบการจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกบาลี จะเป็นมีรูปแบบการเรียนที่เกิดสัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง โดยรูปแบบการศึกษารายวิชาพื้นฐานมีลักษณะ ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนในระบบปกติที่มีลักษณะหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่ง ประเวศ เวชเช (2561 : 319) ได้ศึกษาเขียนหนังสือการจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้อธิบายการบริหารจัดการเรียนรู้จะต้องจัดการเรียนรู้ให้บรรลุและสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้มีการจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นไปตามระบบมาตรฐานเดียวกัน ผู้สอนสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ผู้สอนสามารถฝึกกำลังใจการสร้างความร่วมมือร่วมแบ่งปัน และสถานศึกษามีงบประมาณในการจัดการเรียนรู้และใช้ทรัพยากรอื่นร่วมกันได้ หรือการจัดการเรียนสำหรับนักเรียนบาลีในรูปแบบบล็อกคอร์ส Block Course เพื่อลดเวลาเรียน ช่วยนักเรียนโฟกัสแต่ละวิชา และลดความสับสน 2) รูปแบบการจัดการเรียนแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่มีโครงการหลักสูตรที่ปรับให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต การเรียนแบบต่อเนื่องตามศักยภาพผู้เรียน การมีภาคีที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนถึงลักษณะการสอนที่มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน ฯลฯ ซึ่งโรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกบาลี สามารถนำหลักการเรียนมาประยุกต์ใช้และบูรณาการกับการเรียนบาลีได้ สอดคล้องความเห็นของวรวรรณ วัฒนศิริ (การสัมภาษณ์, 26 มกราคม 2566) ที่ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานรายวิชาพื้นฐาน 3 รายวิชาที่จะต้องสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการกำหนด อาจจะศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เพราะใช้ระยะเวลาในการเรียนสั้นแต่ตรงตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด และทำให้พระสงฆ์สามเณรไม่ต้องกังวลใจในการเรียนบาลีอีกด้วย 3) รูปแบบการจัดการเรียนแบบเทียบประสบการณ์ (Home School) ที่มีการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่หลายประเทศกำลังดำเนินการหรือใช้กัน เพราะบางพื้นที่อยู่ห่างไกล ส่งผลให้ผู้ปกครองจะต้องรับบทบาทในการเป็นครูสอนผ่านประสบการณ์ชีวิตตนเอง โดยหลักสูตรจะต้องได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาพื้นฐานเชิงบูรณาการกับการใช้ชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพล พอนอ่วม วราภรณ์ ไทยมา และชารี มณีศรี (2562 : 311-3207) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์จะต้องใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านทั่วไป ด้านการเงิน และด้านวิชาการ โดยเนื้อหาจะต้องเหมาะสม แบ่งหมวดการศึกษาใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และหลักสูตรตรงกับกลุ่มผู้ใช้งานจริง ซึ่งหลักสูตรเทียบประสบการณ์ (Home School)

เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่ช่วยให้พระสงฆ์สามเณรสามารถเรียนบาลีพร้อมกับรายวิชาพื้นฐานได้เต็มความสามารถ แต่จะต้องได้รับการอนุญาตหลักสูตรและประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนบาลีได้มีวุฒิการศึกษาเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลายตามที่พระราชกฤษฎีกาได้กำหนดไว้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เพื่อให้พระสงฆ์สามเณรได้มีกำลังในการศึกษา และควรมีการให้ขวัญและกำลังใจสำหรับพระสงฆ์สามเณรที่สามารถสอบไล่ได้

1.2) ควรทำข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการหลักสูตรการเรียนรายวิชาพื้นฐานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรายวิชาพื้นฐานแก่พระสงฆ์สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และเป็นการผลักดันหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่นักเรียนอีกด้วย

1.3) ควรมีการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น หนังสือ คู่มือและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้พระสงฆ์สามเณรจะได้เรียนรู้ความรู้ในสังคมดิจิทัล เพื่อพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่อยู่ในกลุ่มสาระรายวิชาพื้นฐาน และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการศึกษากาการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เพื่อมีความเหมาะสมและเป็นมาตรฐานการเดียวกัน และทำให้นักเรียนได้ตระหนักคุณค่าการเรียนพุทธพจน์และความรู้ที่เป็นสังคมสมัยใหม่ที่ ซึ่งจะช่วยให้พระสงฆ์ได้เห็นคุณค่าของการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง

ข้อค้นพบจากการวิจัย

ภาพ 1 การจัดการเรียนบาลีเชิงบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

การจัดการเรียนรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีปัจจัย 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ต้องมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก แสดงเป้าหมายที่ชัดเจนในการเข้าไปหาผู้ปกครองเด็ก เพื่อจะนำเด็กและเยาวชนมาบรรพชาอุปสมบทและศึกษาเล่าเรียนบาลี โดยทางสำนักเรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านสถานศึกษา ครูผู้สอน ที่พักที่อาศัย หลักสูตร และการสอบไล่บาลีสนามหลวง
2. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนบาลีเชิงบูรณาการรายวิชาพื้นฐาน จำเป็นจะต้องพัฒนาปัจจัยทางด้านสถานศึกษาและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ อาทิเช่น หนังสือ สื่อการสอน และอุปกรณ์ต่างๆ ที่สามารถช่วยสร้างความเข้าใจให้ง่าย รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีความรู้ในสังคมดิจิทัลที่ช่วยเพิ่มทักษะความรู้ให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และหลักสูตรไม่ควรสร้างความกังวลแก่นักเรียน ให้พระสงฆ์สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้เรียนรู้วิถีโลกและวิถีธรรมในการศึกษาในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบาลีเชิงบูรณาการรายวิชาพื้นฐานควรมุ่งเน้นความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาควบคู่กันระหว่างทางโลกและทางธรรม โดยสามารถเลือกรูปแบบที่หลากหลายที่เหมาะสมกับการเรียนบาลี เช่น รูปแบบการเรียนแบบบล็อกคอร์ส รูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และการเรียนในรูปแบบเทียบประสบการณ์ (Home School) ซึ่งรูปแบบดังกล่าว จะทำให้การศึกษาของพระสงฆ์สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมตรงตามเกณฑ์ตามหมวดรายวิชาพื้นฐานและทำให้นักเรียนบาลีเกิดความรู้และมีสิทธิ์เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลายตามพระราชกฤษฎีกาที่กำหนดไว้

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2541). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพฯ ฯ : กรมการศาสนา, หน้า 2
- ประเวช เวชชะ. (2561). การจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของคณะครู ศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย: คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, หน้า 319
- ปทุมณัฐ มาเชค. (2562). การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค 4.0 ศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม, หน้า 41 – 52.
- พรพล พอนอ่วม วราภรณ์ ไทยมา และซารี มณีศรี. (2562). การจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากร การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์. วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม, หน้า 311 - 320.
- พระเทพเวที. (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า 261.
- พระธรรมปัญญาภรณ์. (2549). ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ พุทธศักราช 2549. กรุงเทพฯ ฯ : หจก. สตาร์กรุ๊ป, หน้า 251.

พระมหากันดินันท์ เฮงสกุล. (2564). การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน – ธันวาคม, หน้า 719 - 728.

พระมหาสมาน ธมฺมวชิโร. (2561). แนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุธรรม สุรัตน์ (แก้วเคน). (2560). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความเป็นเลิศ. วารสารอนันนิทาย, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม, หน้า 35 - 47.

พระมหาสุพิชฐพล ชิตวิริโย (เชื้อกุล) พระสอนดำ วาสทโท และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม, หน้า 1031 - 1046.

พระราชวรมนี. (2540). การศึกษาของคณะสงฆ์ปัญหาที่รื้อทางออก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, หน้า 57.

พระวิสิทธิ์ จิตฺตวิสิฐ และคณะ. (2561). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ตอบสนองต่อชุมชนและสืบทอดบุคลากรทางพุทธศาสนา. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม, หน้า 14 - 25.

วรวรรณ วัฒนศิริ.(2566, 26 มกราคม). สัมภาษณ์โดย พระอุดมปริยัติ[การบันทึกเสียง]. ผู้อำนวยการโรงเรียนโกสัมพีนวิทยา อำเภอกอสัมพีน จังหวัดกำแพงเพชร.

ราชกิจจานุเบกษา. (2565). เล่ม 139 ตอนพิเศษ 91 ง, 20 เมษายน